

PROGRAM WSPIERANIA UCZNIÓW ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI

W SZKOLE PODSTAWOWEJ I GIMNAZJUM W TRZEŚNIOWIE

Pod pojęciem *ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi* trzeba rozumieć zarówno dzieci, które posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, jak i te, które mają trudności w realizacji standardów wymagań programowych, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania poznawczo-percepcyjnego (niższe niż przeciętne możliwości intelektualne, a także dysleksja, dysgrafia, dysortografia, dyskalkulia), zdrowotnego (dzieci przewlekle chore) oraz ograniczeń środowiskowych (dzieci imigrantów, dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo).

Takie rozumienie specjalnych potrzeb edukacyjnych ma na celu wdrożenie i urzeczywistnienie idei wyrównywania szans edukacyjnych wszystkich uczniów.

Istotą szkoły jest założenie, że każdy uczeń ma osiągnąć sukces na miarę swoich możliwości. Niezbędne jest więc wypracowanie działań systemowych wspierania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

UCZNIOWIE ZE SPE TO:

- Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną
- Uczniowie niewidomi i słabo widzący
- Uczniowie niesłyszący i słabo słyszący
- Uczniowie z autyzmem
- Uczniowie z niepełnosprawnością ruchową
- Uczniowie z chorobami przewlekłymi
- Uczniowie z ADHD
- Uczniowie z poważnymi zaburzeniami w komunikowaniu się
- Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się
- Uczniowie niedostosowani społecznie, zagrożeni niedostosowaniem społecznym
- Uczniowie wybitnie zdolni.

OGÓLNE WSKAZÓWKI DO PRACY Z UCZNIEM ZE SPE

Podstawą do pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest rzetelna diagnoza dziecka. Wszelkie formy indywidualizacji – dotyczące dzieci ze specjalnymi potrzebami, w tym dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się – powinny bazować na rozpoznawaniu i wykorzystaniu potencjału dziecka do pokonywania deficytów.

Aby rozpoznanie sił i ograniczeń dziecka było możliwe, konieczne jest zgromadzenie o nim rzetelnej wiedzy, z wykorzystaniem różnych źródeł:

- informacji i zaleceń zawartych w opinii/orzeczeniu – właściwe rozumienie zaleceń jest podstawą do prawidłowego organizowania procesu dydaktycznego;
- informacji przekazywanych przez rodziców – oni mają najpełniejszą wiedzę dotyczącą rozwoju dziecka
- informacji specjalistów – cenna może być wiedza pochodząca zarówno od psychologa, pedagoga, w tym pedagoga specjalnego, logopedy, lekarza (pediatry bądź innego specjalisty), rehabilitanta, itp.;
- publikacji i szkoleń.

Ważnym aspektem jest tworzenie prawidłowych warunków edukacyjnych. Nauczyciel powinien dostosować metody i formy pracy z dzieckiem do jego możliwości, uwarunkowanych dysfunkcjami czy sytuacją społeczną. Wiąże się to na przykład z następującymi działaniami:

- dostosowaniem sposobu komunikowania się z uczniem;
- zachowaniem właściwego dystansu;
- wydłużeniem czasu pracy;
- zmianą form i metod pracy;
- dzieleniem materiału nauczania na mniejsze partie, zmniejszeniem liczby zadań do wykonania, zwiększeniem liczby ćwiczeń i powtórzeń materiału;
- częstym odwoływaniem się do konkretności;
- stosowaniem metody pogłębienia – umożliwieniem poznawania wielozmysłowego;
- dostosowaniem liczby bodźców związanych z procesem nauczania;
- zastosowaniem dodatkowych środków dydaktycznych i środków technicznych;
- zapewnieniem uczniowi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi możliwości korzystania z nauki języków obcych na miarę jego potrzeb i możliwości;
- stosowaniem zróżnicowanych kart zadań do samodzielnego rozwiązania;
- powtarzaniem reguł obowiązujących w klasie i szkole (zasad zachowania, norm społecznych) oraz jasnym wyznaczaniem granic i egzekwowaniem ich przestrzegania.

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą potrzebować dodatkowego wsparcia, polegającego na udziale w odpowiednich do potrzeb specjalistycznych zajęciach :

- * korekcyjno- kompensacyjnych,
- * logopedycznych,
- * socjoterapeutycznych,
- * rewalidacyjnych i innych.

CHARAKTERYSTYKA DZIECI ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI ORAZ WSKAZÓWKI DO PRACY DLA NAUCZYCIELI

Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną

Upośledzenie umysłowe charakteryzuje się istotnie niższym niż przeciętne ogólnym funkcjonowaniem intelektualnym z jednocześnie współwystępującym ograniczeniem w zakresie dwóch lub więcej spośród następujących umiejętności przystosowawczych: porozumiewania się, samoobsługi, trybu życia domowego, społecznienia, korzystania z dóbr społeczno-kulturalnych, samodzielności, troski o zdrowie i bezpieczeństwo, umiejętności szkolnych, organizowania czasu wolnego i pracy.

Trudności w uczeniu się i przyswajaniu wiedzy uczniów niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim:

- brak samodzielności, pomysłowości, inicjatywy i przemyślanego planu działania,
- trudności w zakresie analizy, syntezy, abstrahowania i wnioskowania,
- zaburzenia orientacji przestrzennej,
- niski poziom sprawności grafomotorycznej,
- niedorozwój uczuć wyższych (społecznych, moralnych, patriotycznych, estetycznych),
- większa niż u dzieci z normą intelektualną niestąłość emocjonalną, impulsywność,
- nieadekwatna samoocena,
- gorsza samokontrola
- mniejsze poczucie odpowiedzialności,
- trudności powiązania nowej wiedzy z wcześniej posiadaną,
- trudności w stosowaniu zdobytej wiedzy w konkretnym działaniu,
- zwolnione tempo pracy,
- zaniżona samoocena.

W pracy z dzieckiem upośledzonym umysłowo w stopniu lekkim nauczyciel powinien zwrócić szczególną uwagę na:

- uczenie się w indywidualnym tempie, wyznaczanie i osiąganie indywidualnych celów zgodnych z możliwościami ucznia,
- ograniczenie instrukcji słownych na rzecz wprowadzania słowno-pokazowych.
- stały nadzór, gdyż uczniowie ci szybciej się nużą, z chwilą występowania trudności łatwo rezygnują i mają tendencję do pozostawiania niedokończonej pracy,
- przywiązywanie wagi do specjalnych bodźców pozytywnych w formie pochwały, zachęty, nagrody.
- okazywanie aprobaty, pochwały dla podejmowanego wysiłku i akceptacji, pozwalające na budowanie pozytywnego obrazu siebie,
- wsparcie rodziców, psychoedukację i pomoc ze strony placówki edukacyjnej w radzeniu sobie z pojawiającymi się trudnościami wychowawczymi,
- wzmacnianie procesu uczenia się przez stosowanie metod aktywizujących,
- wdrażanie uczniów do samodzielności.

Uczniowie niesłyszący i słabo słyszący

Czynnikami, które w istotny sposób wpływają na funkcjonowanie ucznia z uszkodzonym słuchem są: rodzaj uszkodzenia, czas, w którym nastąpiło uszkodzenie słuchu, stopień uszkodzenia słuchu, moment wyposażenia dziecka w aparaty słuchowe lub wszczepienia implantu ślimakowego, środowisko rodzinne (słyszący czy niesłyszący rodzice), skuteczność oraz intensywność oddziaływań terapeutycznych. Kształtowanie systemu językowego dziecka niesłyszącego to proces długotrwały, wymagający zaangażowania samego dziecka, jego rodziny oraz instytucji edukacyjnych i specjalistycznych.

Nauczyciel pracujący z uczniem niesłyszącym lub słabo słyszącym powinien:

- zapoznać się z rodzajem wady słuchu i jej konsekwencjami,
- dokładać wszelkich starań, aby rozwój pojęć abstrakcyjnych u uczniów był jak najpełniejszy,
- wypracować różnorodne metody rozwijające myślenie analityczne i syntetyczne, które ma kluczowe znaczenie nie tylko w matematyce ale i w realizacji innych obowiązkowych zajęć edukacyjnych, wynikających z ramowego planu nauczania,
- dobierać formy kształcenia i metody nauczania przy współudziale i akceptacji rodziny dziecka,
- dążyć do rozwijania pojęć i słownictwa uczniów, zarówno czynnego jak i biernego,
- głośno omawiać czynności.

Uczniowie z niepełnosprawnością ruchową

Niepełnosprawność ruchowa jest przejawem różnorodnych schorzeń i zdarzeń losowych, których rodzaj i nasilenie utrudnia, a niekiedy uniemożliwia opanowanie wiedzy i umiejętności szkolnych, jak również ogranicza samodzielność, niezależność życiową. Trudności edukacyjne ucznia z niepełnosprawnością ruchową zależą od rodzaju uszkodzenia (dotyczące ośrodkowego lub obwodowego układu nerwowego), okresu, w którym doszło do niepełnosprawności (wrodzona lub nabyta), stopnia niepełnosprawności (lekka, umiarkowana czy znaczna). W szczególnie trudnej sytuacji są uczniowie z mózgowym porażeniem dziecięcym, u których niepełnosprawność spowodowana jest uszkodzeniem mózgu we wczesnym okresie życia.

Uczniowie z niepełnosprawnością ruchową mogą mieć problemy z:

- przyjęciem prawidłowej pozycji siedzącej, zwłaszcza przez dłuższy czas (powoduje to szybkie męczenie się, utrudnia koncentrację uwagi w trakcie zajęć, prowadzenie obserwacji);
- wodzeniem wzrokiem (trudności z czytaniem, kontrolowaniem wykonywanych czynności, prowadzeniem obserwacji);
- występowaniem synkinezji, czyli dodatkowych ruchów, zbędnych z punktu widzenia celu i efektu wykonywanej czynności (powoduje niepotrzebne zużycie energii i znacznie wydłuża czas wykonywanej czynności);
- zaburzeniami motorycznymi mowy (trudności z gramatyczną budową zdań zarówno w wypowiedziach ustnych jak i pisemnych; w ciężkich zaburzeniach dziecko może zupełnie nie mówić).

Wsparcie edukacyjne udzielane dzieciom z niepełnosprawnością ruchową wymaga:

- zniesienia barier architektonicznych w szkole i w środowisku funkcjonowania ucznia;
- dostosowania stanowiska do nauki umożliwiającego aktywność własną ucznia;
- wykorzystania specjalistycznych pomocy i przyborów szkolnych, szczególnie w edukacji uczniów z mózgowym porażeniem dziecięcym;
- większego niż standardowe użycia w edukacji środków informatycznych, medialnych (tak, aby podręczniki szkolne, zeszyty ćwiczeń były również w formie elektronicznej, co dałoby nauczycielowi możliwość regulowania wielkości czcionki, liczby zadań na stronie, wielkości rysunków itp. w dostosowaniu do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów);
- wspierania porozumiewania się ucznia niemówiącego za pomocą metod komunikacji niewerbalnej.

Uczniowie z chorobami przewlekłymi

Uczniowie przewlekle chorzy, których stan zdrowia pozwala na uczęszczanie do szkoły ogólnodostępnej, w tym integracyjnej, posiadają możliwość skorzystania w szkołach z różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w związku z ich schorzeniami. Mając na uwadze możliwość wspierania uczniów w rozwoju przez dostosowywanie form pracy dydaktycznej, treści, metod i organizacji nauczania do ich możliwości psychofizycznych oraz zapewnienia im w szkole różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, dyrektor szkoły/placówki powinien:

- pozyskać od rodziców (opiekunów prawnych) ucznia szczegółowe informacje na temat jego choroby oraz wynikających z niej ograniczeń w funkcjonowaniu;
- zobowiązać nauczycieli do pozyskania wiedzy na temat tej choroby, m.in. poprzez analizę publikacji z serii *One są wśród nas*, przekazanych do szkół przez kuratoria oświaty w całej Polsce;
- zorganizować szkolenie kadry pedagogicznej i pozostałych pracowników szkoły/placówki w zakresie postępowania z chorym dzieckiem – na co dzień oraz w sytuacji zaostrzenia objawów czy ataku choroby;
- w porozumieniu z pielęgniarką szkolną lub lekarzem, wspólnie z pracownikami szkoły/placówki opracować procedury postępowania w stosunku do każdego chorego ucznia, zarówno na co dzień, jak i w przypadku zaostrzenia objawów czy ataku choroby.
- wspólnie z nauczycielami i specjalistami zatrudnionymi w szkole/placówce oraz we współpracy z poradnią psychologiczno-pedagogiczną dostosować formy i metody pracy dydaktycznej, oraz organizację nauczania do możliwości psychofizycznych tego ucznia, a także objąć go różnymi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- podjąć starania w celu zorganizowania w szkole/placówce profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami.

W pracy z uczniem przewlekle chorym nauczyciel powinien zwrócić uwagę na:

- rodzaj choroby i wpływ leków na organizm,
- odpowiednią organizację czasu pracy ucznia w szkole (konieczność przerw) i w domu (szczególnie ważne jest dobre rozeznanie, ile czasu uczeń może przeznaczyć na odrabianie pracy domowej, a ile czasu musi przeznaczyć na odpoczynek),
- symptomy słabszego samopoczucia i nagłego pogorszenia się stanu zdrowia oraz poznać sposób niesienia pomocy,
- konieczność zapewnienia pomocy przy nadrabianiu zaległości związanych z absencją,
- utrudnienia związane z wolniejszym funkcjonowaniem procesów poznawczych: uwagi, pamięci, oraz wolniejszą pracą analizatora wzrokowego i słuchowego,
- utrudnienia związane ze słabszą wydolnością fizyczną, powodującą szybsze męczenie się a także częstsze występowanie wtórnych zaburzeń somatycznych,
- utrudnienia związane ze słabą integracją z zespołem klasowym, prowadzącą do samotności dziecka
- zapewnienie pomocy przy wchodzeniu w grupę rówieśniczą (uczniowie przewlekle chorzy są często spychani na margines klasy, a im większy stopień zaawansowania choroby i nasilenie jej symptomów, tym gorsza integracja ze zdrowymi rówieśnikami).

Uczniowie z ADHD

Uczniowie z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej ADHD to grupa dzieci, które charakteryzują się problemami w zakresie zachowania przystosowawczego.

Uczniowie z ADHD przejawiają wiele zaburzeń utrudniających im naukę w klasie szkolnej:

- nie są w stanie skoncentrować się na szczegółach podczas zajęć lub w czasie wykonywanej pracy,
- mają trudności z utrzymywaniem uwagi na zadaniach i grach,
- często nie stosują się do podawanych kolejno instrukcji i mają kłopoty z dokończeniem zadań i wypełnianiem codziennych obowiązków,
- często mają trudności ze zorganizowaniem sobie pracy,
- często gubią rzeczy niezbędne do pracy lub innych zajęć,
- łatwo rozpraszają się pod wpływem zewnętrznych bodźców,
- często nie są w stanie usiedzieć w miejscu,
- często chodzą po pomieszczeniu lub wspinają się na meble w sytuacjach, gdy jest to zachowanie niewłaściwe,
- często są nadmiernie gadatliwi,
- często mają kłopoty z zaczekaniem na swoją kolej,
- często przerywają lub przeszkadzają innym (wtrącają się do rozmowy lub zabawy).

W pracy szkolnej uczniowie z ADHD wymagają od nauczycieli:

- poznania i zrozumienia specyficznych zachowań i emocji dziecka,
- akceptacji, pozytywnego wsparcia, nasilonej (w stosunku do innych uczniów) uwagi i zainteresowania,
- zapewnienia pomocy przy wchodzeniu w grupę rówieśniczą,
- ustalenia i systematyzacji oczekiwań i wymagań (z uwzględnieniem trzech zasad: regularność, rutyna, repetycja),
- elastyczności pracy w grupie, dającej możliwość dodatkowej aktywności rozładowania emocji,
- bliskiej współpracy z rodzicami.

W pracy z uczniem z ADHD nauczyciel powinien zwrócić uwagę na:

- organizację środowiska zewnętrznego (porządek, ograniczenie bodźców),

- stosowanie wzmocnień (pochwała, nagroda)
- skuteczne komunikowanie (krótkie instrukcje, powtarzanie),
- rutynę codziennych obowiązków,
- konsekwencję w postępowaniu,
- nawiązanie pozytywnego kontaktu emocjonalnego z uczniem,
- ustalenie obowiązującego systemu norm i zasad.

Uczniowie z poważnymi zaburzeniami w komunikowaniu się

Termin uczniowie z poważnymi zaburzeniami w porozumiewaniu się obejmuje kilka grup dzieci:

- a) które słyszą i rozumieją mowę, jednak nie mogą jej używać w ogóle i do ekspresji potrzebują alternatywnych form języka.
- b) które mają problem zarówno z rozumieniem mowy jak też z językową ekspresją werbalną; aby porozumiewać się z nimi językowo, dla całego procesu trzeba ustanowić język alternatywny: formę komunikacji, dzięki której osoby te nauczą się rozumieć przekaz innych i na bazie tej umiejętności same zaczną jej używać.
- c) które rozumieją mowę i podejmują próby mówienia, jednak przekaz werbalny nie jest zrozumiały i adekwatny do potrzeb oraz możliwości poznawczych i społecznych dziecka. Dla nich język alternatywny ma stanowić uzupełnienie lub wsparcie języka mówionego.

Każdy uczeń z zaburzeniami komunikacji językowej potrzebuje:

- właściwej, rzetelnej diagnozy i decyzji specjalistów o zastosowaniu alternatywnych lub wspomagających metod komunikacji już na poziomie wczesnego wspomagania lub co najmniej – edukacji przedszkolnej,
- pomocy w nauce rozumienia i ekspresji na poziomie przedjęzykowym i językowym,
- indywidualnego systemu komunikacji językowej opartego na znakach językowych,
- stałej opieki terapeuty, który potrafi budować indywidualny system komunikacji dla dziecka,
- czasu na uczenie się alternatywnej lub wspomagającej formy komunikacji, zarówno w grupie (klasie) w której uczestniczy, jak też na zajęciach indywidualnych,
- nauczycieli, którzy będą używać języka alternatywnego, respektować oraz rozwijać system komunikowania się ucznia,
- procesu dydaktycznego, który uwzględni i wykorzystuje specyficzny sposób komunikowania się dziecka,
- dostępu do materiałów dydaktycznych wykorzystujących alternatywny język,
- urządzeń technicznych (komunikatorów) oraz komputera zaopatrzonego w specjalistyczne peryferia, oprogramowanie pozwalające operować językiem alternatywnym zintegrowane z synteizatorem mowy,

- specjalnych wytycznych dotyczących nauczania języków obcych,
- możliwości odpowiedniego dostosowania sprawdzianów i egzaminów.

Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się

Przez specyficzne trudności w uczeniu się rozumiemy różnorodne, nasilone trudności w opanowaniu umiejętności czytania i poprawnego pisania, określane mianem dysleksji rozwojowej (dysleksja, dysgrafia, dysortografia) oraz zaburzenia umiejętności matematycznych (dyskalkulia). Podłożem specyficznych trudności są dysfunkcje układu nerwowego i mają one rozwojowy charakter.

Dysleksja rozwojowa stanowi jedną z poważniejszych i powszechniejszych barier utrudniających uczestnictwo w procesie kształcenia, a w konsekwencji wpływających na ograniczenie szans edukacyjnych i życiowych. Aby zapewnić dzieciom z dysleksją rozwojową warunki równych szans edukacyjnych oraz wyeliminować czynniki lokujące je w niekorzystnej sytuacji edukacyjnej, konieczne jest udzielenie im specjalistycznej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Uczniowie z dysleksją rozwojową mają prawo do diagnozy, terapii, dostosowania form i metod nauczania oraz wymagań do ich możliwości. Regulują to rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej, których treść obliguje szkołę do udzielania uczniom ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się specjalistycznej pomocy, dostosowanej do ich potrzeb i możliwości.

System pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się:

Dzieciom i młodzieży z dysleksją rozwojową, dysgrafią, dysortografią, dysleksją, dyskalkulią na kolejnych etapach kształcenia w szkole podstawowej i gimnazjum należy umożliwić im korzystanie z praw wynikających z właściwych rozporządzeń (wczesna diagnoza, specjalistyczna interwencja, dostosowanie wymagań szkolnych i sposobu oceniania do możliwości ucznia); powiązanie diagnozy z obowiązkiem podjęcia pracy na zajęciach w szkole i w domu.

System pomocy obejmuje wszystkie niezbędne ogniwa: ucznia, jego rodziców, nauczycieli oraz poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne i specjalistyczne.

- pomoc w domu udzielana przez rodziców pod kierunkiem nauczyciela,
- pomoc nauczyciela w szkole,

Uczniowie niedostosowani społecznie, zagrożeni niedostosowaniem społecznym

Niedostosowanie społeczne jest to dewiacja osobowościowa, spowodowana czynnikami biopsychicznymi lub środowiskowymi o negatywnym wpływie na kontakty społeczne, aktywność i harmonię życia jednostki, uniemożliwiająca jej konstruktywną socjalizację, aktywną edukację

i pomyślną realizację zadań życiowych. Wyraża się w negatywnym stosunku do norm społecznych i uznanych społecznie wartości, stanowiącym główny syndrom tego zjawiska (wskazuje się także na nieumiejętność asymilacji, akomodacji oraz identyfikacji z celami i wartościami). Jest wyrazem trudnej wewnętrznej sytuacji jednostki społecznie niedostosowanej, a trudności wychowawcze wynikające ze społecznego niedostosowania cechuje znaczna trwałość postaw aspołecznych.

Z uwagi na występujące czasem kilkuletnie opóźnienie w realizacji obowiązku szkolnego oraz wynikające z tego powodu trudności, w działalności edukacyjnej stosowane są formy wspomagające:

1. indywidualne programy reedukacyjne uwzględniające deficyty rozwojowe uczniów,
2. zespoły wyrównawcze oferujące pomoc w zakresie reedukacji zaniedbań dydaktycznych,
3. różnorodne formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym zajęcia socjoterapeutyczne,
4. dodatkowe lekcje języków obcych.

Uczniowie wybitnie zdolni

Uczeń wybitnie zdolny charakteryzuje się wysoką inteligencją, jest twórczy i na ogół ma silną motywację do nauki. Istnieją przynajmniej dwa kryteria rozpoznawania u uczniów wybitnych zdolności:

- psychologiczne, obejmujące stosowanie testów psychologicznych badających poziom inteligencji i zdolności specjalnych,
- pedagogiczne, odwołujące się do osiągnięć ucznia.

Należy respektować potrzeby wynikające z jego szczególnych możliwości intelektualnych i emocjonalnych i stosować zasady pracy pedagogicznej, takie jak obserwacja, indywidualizacja, nieuleganie stereotypom, budowanie prawidłowych relacji z uczniami i wychowanie do sukcesu.

Służyć temu może np.:

- indywidualny program i tok nauki,
- wcześniejsze rozpoczynanie nauki szkolnej,
- promocje śródroczne,
- zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań,
- formy pozaszkolne (młodzieżowe domy kultury, ogniska, uczestniczenie w wybranych zajęciach odbywających się w innej szkole lub uczelni, itp.),
- konkursy, turnieje i olimpiady przedmiotowe,
- innowacje i eksperymenty pedagogiczne,
- stypendia,
- pomoc psychologiczno-pedagogiczną.

Istotą szkoły jest założenie, że każdy uczeń ma osiągnąć sukces na miarę swoich możliwości. Niezbędne jest więc wypracowanie działań systemowych wspierania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Szkoła organizuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną polegającą na:

- 1) Diagnozowaniu środowiska ucznia.
- 2) Rozpoznawaniu potencjalnych możliwości psychofizycznych i edukacyjnych oraz indywidualnych potrzeb ucznia i umożliwieniu ich zaspokojenia.
- 3) Rozpoznawaniu trudności w nauce i niepowodzeń szkolnych.
- 4) Wspieraniu ucznia z wybitnymi uzdolnieniami.
- 5) Organizowaniu różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
- 6) Podejmowaniu działań wychowawczych i profilaktycznych wynikających z programu wychowawczego szkoły i programu profilaktyki i wspieraniu nauczycieli w tym zakresie.
- 7) Prowadzeniu edukacji prozdrowotnej i promocji zdrowia wśród uczniów, nauczycieli i rodziców.
- 8) Wspieraniu nauczycieli i rodziców w działaniach wyrównujących szanse edukacyjne ucznia.
- 9) Udzielaniu nauczycielom pomocy w dostosowaniu wymagań edukacyjnych wynikających z realizowanych przez nich programów nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom.
- 10) Wspieraniu rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.
- 11) Umożliwianiu rozwijania umiejętności wychowawczych rodziców i nauczycieli.
- 12) Podejmowaniu działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych.
- 13) Doradztwie edukacyjno- zawodowym (dotyczy gimnazjum).

Powyższe zadania są realizowane we współpracy z:

- Rodzicami ;
- Nauczycielami i innymi pracownikami szkoły;
- Poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi;
- Podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

System wspierania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi obejmuje :

Obszar działania	Formy, metody, techniki pracy z uczniem
Rozpoznawanie potrzeb oraz możliwości psychofizycznych i edukacyjnych ucznia	Diagnoza wstępna : • analiza dokumentacji: opinie, orzeczenia poradni psychologiczno- pedagogicznej, • wyniki pomiaru dydaktycznego /zewnątrznego i wewnątrznego/; • wywiady z rodzicami, nauczycielami, specjalistami; • obserwacja dziecka; • rozpoznawanie trudności w nauce i niepowodzeń szkolnych oraz uzdolnień dziecka • ankiety, testy.
Indywidualizowanie pracy ucznia na lekcji	• wymagania edukacyjne na „szóstkę”; • zawieranie „kontraktów” z uczniem zdolnym; • propozycje zadań dodatkowych /zadania dla chętnych/, • indywidualny tok lub program nauki; • konkursy; • zróżnicowane zadania; • indywidualne karty pracy; • różne formy pracy uczniów: wspólna, grupowa, indywidualna • karty samooceny; • karty ewaluacyjne lekcji; • zróżnicowanie zadań domowych; • metody aktywizujące; • ćw. rozwijające wyobraźnię, twórcze myślenie; • różnicowanie sprawdzianów; • powierzanie ról społecznych w grupie; • ćw. relaksacyjne, integrujące; • wzmocnienie słowne

Oferta zajęć specjalistycznych oraz zajęcia pozalekcyjne dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów	zajęcia rewalidacyjne zajęcia socjoterapeutyczne zajęcia korekcyjno- kompensacyjne, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze zajęcia pozalekcyjne rozwijające zainteresowania uczniów, zajęcia przygotowujące do konkursów, olimpiad, turniejów, zawodów, zajęcia związane z organizacją wystaw, działalność samorządu uczniowskiego, kółko charytatywne.
Wspierająca funkcja: a/ rodziców b/ jednostka samorządu terytorialnego c/ kuratorium oświaty	indywidualne rozmowy nauczycieli z uczniami, rodzicami, pogadanki dla rodziców, pedagogizacja rodziców nagrody, finansowanie zajęć pozalekcyjnych, specjaliści w szkole; organizowanie konkursów, olimpiad, zawodów o różnym zasięgu.
inne	współpraca z placówkami i instytucjami specjalistycznymi oraz podmiotami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży. - z Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną w Brzozowie (diagnozy rozwoju uczniów, konsultacje, poradnictwo, indywidualne terapie) - z Mobilnym Centrum Informacji Zawodowej w Krośnie (doradztwo zawodowe dla uczniów gimnazjum, testy predyspozycji zawodowych)

Lp.	Uczniowie ze SPE	Sposoby postępowania i formy pomocy
1.	Uczniowie niepełnosprawni ruchowo	- organizowanie pomocy koleżeńskiej w zakresie samoobsługi, a także w zakresie wyrównywania braków po okresie absencji, ewentualnie udział w zajęciach dydaktyczno – wyrównawczych - ułatwienia „techniczne” podczas pisania (dla dzieci z niedowładami spastycznymi rąk, z zaburzeniami motoryki małej, z ruchami mimowolnymi) – np. mogą pisać na większym formacie, grubszym mazakiem, używać specjalnych nakładek na ołówek czy długopis,

		- gdy trudności w pisaniu są bardzo duże posługiwać się pomocami (komputerem, klockami literowymi, kartonikami z literami, sylabami, wyrazami) - nie wyłączać z tych zajęć, w których dziecko jest mniej sprawne czy mniej samodzielne (taniec na dyskotecę, wycieczki, udział w przedstawieniach) - udział w zajęciach rewalidacyjnych na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz dostosowanie wymagań na sprawdzianach i egzaminach zgodnie ze wskazaniami zawartymi w orzeczeniu lub zaświadczeniu lekarskim.
2.	Uczniowie niewidomi i słabo widzący	- dokładne zapoznanie się z diagnozą okulistyczną, uzyskanie informacji na temat możliwego wpływu wady wzroku na funkcjonowanie dziecka i proces dydaktyczny - rozwijanie na miarę możliwości dziecka percepcji wzrokowej - uwzględnianie deficytów wzrokowych w procesie dydaktycznym - zapewnienie odpowiedniego miejsca w klasie - przypominanie o konieczności stosowania sprzętu optycznego (okulary, lupy, lornetki) - przygotowywanie dla dziecka specjalnych pomocy dydaktycznych - uwzględnianie wolniejszego tempa pracy - gdy wada wzroku jest duża pozwolić na zapoznavanie się z lekturami poprzez odsłuchiwanie z kaset - organizować zajęcia wychowania fizycznego zgodnie z zaleceniami okulisty - udział w zajęciach rewalidacyjnych na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, dostosowanie warunków sprawdzianów i egzaminów.
3.	Uczniowie z wadą słuchu -	- dokładne zapoznanie się z diagnozą laryngologiczną, ze szczególnym uwzględnieniem informacji na temat wpływu wady słuchu na funkcjonowanie szkolne dziecka - zapewnienie odpowiedniego miejsca w klasie - zwracanie uwagi czy dziecko ma włączony aparat słuchowy i czy jest on sprawny - uwzględnienie trudności dziecka podczas zajęć dydaktycznych (dzieci te mogą mieć kłopoty z zadaniami wymagającymi czynnego i biernego posługiwania się mową, podczas zajęć rytmicznych, muzycznych, nauki języków obcych, dlatego dziecko z wadą słuchu może być zwolnione z nauki drugiego języka obcego) - stworzenie optymalnych warunków odbioru mowy w klasie szkolnej

		- zwracać uwagę na czytanie ze zrozumieniem - usprawniać funkcje słuchowe odpowiednio do możliwości dziecka - jeżeli funkcje te są trwale zaburzone w procesie dydaktycznym stosować metody wymagające raczej korzystania z percepcji wzrokowej - udział w zajęciach rewalidacyjnych na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, dostosowanie warunków sprawdzianów i egzaminów
4.	Uczniowie z upośledzeniem umysłowym a) Uczniowie z lekkim upośledzeniem umysłowym b) Uczniowie upośledzeni umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym	- wszechstronna stymulacja rozwoju funkcji poznawczych oraz wzbogacanie zasobu słownictwa na miarę możliwości dziecka podczas zajęć rewalidacyjnych i dydaktycznych - zindywidualizowanie metod pracy z uczniem, sposobu sprawdzania wiadomości i ich oceniania, również podczas egzaminów zewnętrznych - włączanie w różne formy aktywności, wspieranie mocnych stron, dostrzeganie i nagradzanie osiągnięć – w celu budowania pozytywnej samooceny i motywowania do nauki - udział w zajęciach rewalidacyjnych z przeznaczeniem na wszechstronną stymulację rozwoju psychomotorycznego - wyjaśnianie reguł i zasad obowiązujących w społeczeństwie i wdrażanie do ich przestrzegania, - kształtowanie odporności na negatywne wpływy środowiska . - dążenie w pracy z dzieckiem do uzyskania przez niego jak największej autonomii na miarę jego możliwości. - ćwiczenie porozumiewania się z otoczeniem w najpełniejszy dla dziecka sposób; werbalny lub pozawerbalny. - poznawanie przez ucznia alternatywnych lub wspierających metod porozumiewania się , jeśli uczeń napotyka trudności w słownym porozumiewaniu się. - wdrażanie do uczestniczenia na równi z innymi członkami społeczności, do której należy w różnych formach życia społecznego, zachowując prawo do swojej inności. Dążenie do tego min. poprzez uczenie zasad współistnienia społecznego,

		umożliwienie uczestniczenia w różnorodnych wydarzeniach społecznych, kulturalnych, przybliżanie tradycji i obyczajów lokalnych, narodowych. - wyrabianie dbałości o zdrowie, np.: przyjmowanie właściwej pozycji ciała przy nauce, utrwalanie prawidłowych nawyków żywieniowych i higienicznych
5.	Uczniowie z autyzmem	- dostosowanie form i metod pracy do specyfiki funkcjonowania dziecka - kształcenie specjalne dla dzieci z autyzmem - udział w zajęciach rewalidacyjnych oraz dostosowanie warunków sprawdzianów i egzaminów, zwolnienie z nauki drugiego języka obcego.
6.	Uczniowie z obniżonymi możliwościami intelektualnymi, wymagający dostosowania wymagań do ich możliwości ,uczniowie z deficytami rozwojowymi, uczniowie z zaburzeniami rozwoju mowy	- dostosowanie procesu dydaktycznego i wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia – na podstawie opinii poradni psychologiczno - pedagogicznej - udział w zajęciach korekcyjno – kompensacyjnych, dydaktyczno – wyrównawczych, - wczesna diagnoza i terapia w formie zajęć korekcyjno – kompensacyjnych, w razie potrzeby także logopedycznych - instruowanie rodziców w jaki sposób mogą pracować z dzieckiem - terapia logopedyczna na terenie poradni - wspieranie ucznia w związku z ryzykiem trudności w funkcjonowaniu emocjonalno - społecznym
7.	Uczniowie przewlekłe chorzy	- zebranie informacji na temat choroby dziecka i jej wpływu na funkcjonowanie szkolne, - dostosowanie sposobu pracy z dzieckiem i wymagań szkolnych na podstawie zaświadczenia lekarskiego i/lub opinii psychologiczno - pedagogicznej , wywiadu z rodzicami - jeżeli choroba znacznie utrudnia lub uniemożliwia uczęszczanie dziecka do szkoły – organizowanie nauczania indywidualnego co w myśl rozporządzenia jest możliwe gdy nieobecność w szkole spowodowana chorobą potrwa co najmniej 30 dni, w miarę możliwości należy wówczas zapewnić dziecku kontakt z rówieśnikami i udział w życiu szkoły - pomoc w wyrównywaniu zaległości w nauce, wynikających z absencji chorobowej – w formie pomocy koleżeńskiej lub zajęć dydaktyczno – wyrównawczych

		- dostrzeganie i nagradzanie pozytywnych zachowań, a nie tylko piętnowanie negatywnych - udział w zajęciach socjoterapeutycznych - udział w zajęciach rewalidacyjnych po uzyskaniu orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niedostosowanie społeczne, zagrożenie niedostosowaniem społecznym - sporządzenie kontraktu z rodzicami dziecka określającego zakres działań podejmowanych przez każdą ze stron w celu ujednolicenia oddziaływań wychowawczych dla dobra dziecka
9.	Uczniowie szczególnie uzdolnieni	- dostrzegać uzdolnienia dzieci i zachęcać je do ich rozwijania - jeżeli uzdolnienia mają charakter wybiórczy można rozwijać je poprzez udział w kołach zainteresowań, - zachęcanie do udziału w olimpiadach, turniejach, konkursach przedmiotowych, przygotowywanie do udziału w nich - indywidualny tok nauczania, - nagradzanie .